

A fertálymesterség megelőzte a korát

A szentmise befejeztével a hívek méltóságteljesen vonulnak ki az egri bazilikából, élükön zászlóval a tetőtől talpig fekete posztó köpönyegbe öltözött érett korú férfiak. A zárt rendben haladó csoport nyugalmat sugárzó látványa felkelti a barokk városban tartózkodó turisták figyelmét: kik ezek az emberek? Külföldiek, ugye? – kérdezzétek a helybelieket.

- Eger történelmi hagyománya a fertálymesterség. Az intézmény a törökök kiűzésétől 1950-ig működött, melyet Várkonyi György Olivér, a jelenlegi főkapitány 1996-ban szervezett újjá lokálpatrióta társaival – válaszolja kérdéseimre **Oláh István** a *testület alelnöke*, aki a Kárpát-medencei Társaság elnöke is a Magyarok Világ szövetségénél. – A városnak 16 negyede van, éppen most tartjuk a negyedmesterek avatását, ők egy évig gyakorolhatják tisztségüket – folytatja. – Az egri városháza dísztermébe vonulunk, ahol a program szerint a főkapitány avatja fel az archaikusan mondván „elválasztott” fertálymestereket, esküjüket Habis László polgármester „veszi ki”. Az új tagok ezután már magukra ölthetik a százzrácú köpenyt.

2017 új fertálymesterei: Czene János vállalkozó, Gombás Gábor vállalkozó, Bollók István gázszerelő, Stauderer János tanár, Szabó György villamosmérnök, Seres Tibor tűzoltó, Koós Ede templomigazgató, Csirke Géza víz-, gáz-, fűtésszerelő, Jávorszki János vállalkozó, Keresztes Péter villamosmérnök, Varga Ákos vállalkozó, Maróti Péter gépészmérnök, Kovács Cs. Tamás tanár, Fajt József kereskedő, Barta Norbert mezőgazdasági gépésztechnikus és Bódi Zsolt vállalkozó.

Az új tagok nem csak a köpenyt, hanem a város gondjait is a vállukra veszik, pontosabban szólva segítségére vannak az önkormányzatnak a helyi közösségi feladatok megoldásában. „Vedd válladra a százzrácú köpenyt, mely Egerben nagyobb becsben áll, mint az ősi Rómában a szenátorok bíbor színű tógája! Ahogyan a válladra veszed a köpenyt, úgy vedd a válladra negyeded minden gondját...” – hangsúlyozza az avatások alkalmával a főkapitány.

Oláh István alelnök 2002-től tagja a civil szervezetnek, amely keresztény értékeket valló, követő testületnek tartja magát.

Mi célból alakultak, hogyan működtek évszázadokon át, és mit tesznek napjaikban? Vegyük sorba.

Oláh István alelnök (középen) a testületi tagokkal (Fotó: Majoros Tamás)

Beszélgetőtársam a jelvényére mutat, amelyről azt olvasom, hogy maga a fertálymesterség 1716-ban jött létre az országban egyedülként Egerben. Kézbe veszi Breznay Imre 1939-ben megjelent Az egri fertálymesterségről szóló kézikönyvét, amely szinte kötelező olvasmányuk. Bele-bele néz, de aztán – hiszen szinte betéve tudja a szövegét – inkább improvizál, hogy csak a lényegét mondhassa. – Egykori feljegyzések szerint német iparosok és kereskedők árasztották el Egert, ahol a püspökség lehetővé tette a megélhetésüket. Mivel pedig 1700 táján (!) a városnak csak a fallal bekerített része volt meg, ez pedig 4 kerületre oszlott, a német nyelvhasználat e városrészeket elnevezte „viertelek”-nek, azaz fertályoknak. Ebből született a fertálymester elnevezés. A hódoltság után alig egypár tisztviselője volt a városnak. A körülmények szükségessé tették, hogy minden városrésznek legyen a polgárok köréből egy-egy köztisztviselőben álló bizalmi embere, aki tud írni és olvasni, s akinek személyes tekintélye segítségére lehet a város vezetésében a közigazgatásban és igazságszolgáltatásban. A fertálymestereket eleinte a negyedek polgárai választották saját soraikból, de lassanként (már ezelőtt 200 esztendővel is) csak azok választhattak, akik e tisztséget korábban már viselték. Így van ez ma is. A negyedek kiérdemesült fertálymesterei évenként februárban az egyik tényleges mester házánál „suttogóra” gyűlnek össze. Itt bizalmas beszélgetés során számba veszik azokat a negyedbeli polgárokat, akiket erre a tisztségre maguk közül érdemesnek találnak. Egerben jelen-

leg a 16 negyednek a régiekkel összesen 278 tagja van. Az alapszabályban egyebek között benne van, hogy a kiválasztott az a 40 év körüli egri lakos legyen, akinek tekintélye és földje van...

- Mi volt a kötelessége az esküt tett tagoknak?

- Amikor letették az esküt, vagy, ahogy régente mondták a „hitet”, a város első tisztviselőjének beszédére társai nevében a fertálymesterek egyike válaszolta, hogy támogatói lesznek a város vezetőségének. Hogy mi volt a kötelességük az avatást követően? Például az, hogy felhívták a negyede lakosságát az adófizetésre. Évenként a magisztrátus (tanács) egyik tagjával többször is házról-házra járva ellenőrizték, hogy rendben vannak-e a kémények, söpri-e azokat rendesen, rendben van-e minden fertálybeli lakosnak a háza tája, tiszta-e az udvara, söpri-e az utcát a saját háza előtt. Ügyeltek arra is, hogy nem vágnak-e ki hasznos fákat, ők vigyáztak az éjszaka csendjére, hogy a diákok nem éjszakáznak-e, s adományokat gyűjtettek a város szegényei részére. A rendbontókat ők maguk is megbüntethették mindjárt a helyszínen, ahol az illetőt rajtakapták. Erre való volt a fertálymesteri bot, mely szimbolikus hatalmat jelentett.

Jelvényünk a köpeny és a szalagos bot. Előbbi bokáig érő, posztóból készült, mintegy 6 méter átmérővel, száz ráncba fogva. Bársonyallérján ezüst csat díszlik. Kitüntető ruhadarab. Munkánkat éves program alapján végezzük, jelen vagyunk minden nagyobb városi ünnepeken, rendszeresen összegyűjtjük a negyedek közérdekű gondjait, amelyek a város vezetése elé kerülnek. Közreműködünk például az utak, járdák rendbehozatalának, a játszótérek és parkolóhelyek rendjének felügyeletében. Igazi baráti testület a miénk. Büszkék vagyunk Kiss István fafaragóra, testületünk tagjára, aki elkészítette védőszentünk, Szent Apollónia szobrát. De említhetem azt is, hogy vezetésemmel immár 11 alkalommal utaztunk el a csíksomlyói búcsúra. Az egri fertálymesterség 2015-ben felkerült a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékébe.

Mika István